

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. LXVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A

EPIST. LXVII.

POST Prefatiumculam *Questio, An omne bonum optabile? Ait, esse: etiam cuius materia in malis. Vt, fortiter vri, egrotare, flagellari. Non ipsa vstio, morbus, flagella, sed illud, fortiter & patienter, inquit, est optabile. Deinde, Virtutes nec eas esse: & vri vna, omnes. Sunt & hæc pulchra, fortis, germani Stoici.*

VT à communibus initium faciam, verè aperite se cœpit: sed iam inclinatum in ætatem, quo tempore calere debebat, intepuit: nec adhuc illi fides est. sepe enim in hiemem reuoluitur. Vis scire quàm dubium adhuc sit? pondum me¹ committo frigidæ: adhuc² rigorem eius infringo. Hoc est, inquis, nec calidum, nec frigidum pati. Ita est, mi Lucili, iam ætās mea contenta est suo frigore: vix mediâ regelatur ætate. Itaque maior pars³ in vestimentis degitur. Ago gratias senectuti, quòd me⁴ lectulo affixit. Quid ni gratias illi hoc nomine agam? quidquid⁵ debebam nolle, non possum. Cum libellis mihi plurimus sermo est. si quando interueniunt epistolæ tuæ, tecum esse mihi videor: & sic afficior animo, tamquam tibi non rescribam,⁶ sed respondeam. Itaque & de hoc quod quæris, quasi colloquar tecum: quale sit, vna scrutabimur. Quæris an omne bonum optabile sit. Si bonum est, inquis, fortiter torqueri, & magno animo vri, & patienter ægrotare, sequitur vt ista optabilia sint. nihil autem video ex istis voto dignum. Neminem certè adhuc scio eo nomine votum soluisse, quòd flagellis cæsus esset, aut podagrâ distortus, aut equuleo longior factus.⁷ Distingue, mi Lucili, ista: & intelliges esse in his aliquid optandum. Tormenta abesse à me velim: sed si sustinenda fuerint, vt me in illis fortiter, honestè, animosè geram, optabo. Quidni ego malim non incidere bellum? sed si inciderit, vt vulnera, vt famem, & omnia quæ bellorum necessitas fert, generosè feram, optabo. Non sum tam demens, vt ægrotare cupiam: sed si ægrotandum fuerit, vt nihil intemperanter, nihil effeminatè faciam, optabo. Ita non incommoda optabilia sunt, sed virtus quâ perferuntur incommoda. Quidam ex nostris existimant, omnino asperorum fortem tolerantiam non esse optabilem, sed nec abominandam quidem: quia voto purum bonum peti debet, & tranquillum, & extra molestiam positum. Ego dissentio. Quare? primùm quia fieri non potest, vt aliqua res bona quidem sit, sed optabilis non sit: deinde si virtus optabilis est, nullum autem sine virtute bonum, & omne bonum optabile. Deinde etiam, si tormentorum fortis patientia optabilis non est: etiamnum interrogo, Nonne fortitudo optabilis est? atqui pericula

EPIST. LXVII. 1. COMMITTO FRIGIDÆ.] Sic libri suadent legere, & monuit in paucis bonus doctusq; vir Nic. Faber. Significat, se frigidâ planè non vri, ad lauandum, vt solet: idq; ob aeris adhuc intemperiem. Sed, inquit, rigorem eius infringo. quomodo? vel Sole admissio, vel tepidâ infusâ. Spectat totum eò, quòd balneis & lotionè calidâ numquam vri solet, semper Psychroluses. Ad epist. LXXXIII. quæ ipsa hæc interpretatur.

2. RIGOREM EIUS INFRINGO.] Sic aliquot libri: ex quibus Pincianus malebat, rigore eius infringor. Possit aliquis: ad hunc rigorem eius infringor.

3. IN VESTIMENTIS DEGITVR.] Volebat & hic Pincianus, in stramentis, aduersantibus libris: nec audimus. Vestimenta, ipsius lecti sunt. vt in Propertio:

Nunc queror in toto non fidere pallia lecto
& Terentio:

Huc est intrò latus lectus, vestimentis stratus est.

vt in ipso Senecâ, epist. LXXVIII. Est virtuti etiam in lectulo locus. non tantùm arma & acies dant argumenta alacris animi; & in vestimentis vt fortis apparet.

4. LECTULO AFFIXIT.] Lucubratorio illi, non dormitorio. nam & hos veteres habebant: atque homines quieti, aut litteris operati, ferè semper in lectulo. Iuuenalis, de iis:

Est genus ignauum, quod lecto gaudet & vmbra.

Senecâ epist. LXXII. Quædam sunt, quæ possis & in cisis scribere, quædam lectum & otium desiderant.

5. DEBEBAM NOLLE.] Discurrere, salutare, tempus terere.

6. SED RESPONDEAM.] Ore videlicet, vt si coram videam.

7. DISTINGVE MI LUCILI ISTA.] Notat Muretus ex Aristotele, ista secunda nota dici & vtroque vtrâ, sub conditione optanda: vt si ægrotas, sanari: & talia.

8. REGV-

cula contemnit & prouocat. Pulcherrima pars eius, maximeque mirabilis illa est, non A
cedere ignibus, obuiam ire vulneribus: interdum tela ne vitare quidem, sed pectore ex-
cipere. Si fortitudo optabilis est; & tormenta patienter ferre optabile est. hoc enim, for-
titudinis pars est: sed separa ista, vt dixi, nihil erit quod tibi faciat errorem. Non enim
pati tormenta optabile est, sed pati fortiter. Illud opto fortiter, quod est virtus. Quis ta-
men vniquam hoc sibi optauit? Quædam vota aperta & professa sunt, cum particulatim
fiunt: quædam latent, cum vno voto multa comprehensa sunt. Tamquam opto mihi
vitam honestam: vita autem honesta actionibus variis constat. In hac est ⁸ Reguli ar-
ca, Catonis scissum manu suâ vulnus, Rutilij exilium, calix venenatus qui Socratem
transtulit è carcere in cælum. Ita cum optauit mihi vitam honestam, & hæc optauit, sine
quibus interdum honesta non potest esse.

— O terque quaterque beati,
Quis ante ora patrum, Troia sub manibus altis
Contigit oppeteret!

Quid interest, optes hoc alicui, an optabile fuisse fatearis? Decius se pro Rep. deuouit, B
& in medios hostes concitato equo mortem petens irruit. Alter post hunc paternæ vir-
tutis æmulus, ⁹ conceptis sollempnibus, ¹⁰ ac iam familiaribus verbis, in aciem confer-
tissimam incurrit, de hoc sollicitus tantum ¹¹ vt litaret, optabilem rem putans bonam
mortem. Dubitas ergo, an optimum sit memorabilem mori, & in aliquo opere virtutis?
Cum aliquis tormenta fortiter patitur, ¹² omnibus virtutibus vititur fortasse, cum vna
in promptu sit, & maximè appareat, patientia. ceterum illic est fortitudo: cuius pacien-
tia & perpessio, & tolerantia, rami sunt. illuc est prudentia, sine quâ nullum inicitur con-
siliium: quæ suadet, quod effugere non possis, quàm fortissimè ferre. illuc est constantia:
quæ deiici loco non potest, & propositum nullâ vi extorquente dimittit. illuc est indiui-
duus ille comitatus virtutum. Quidquid honestè sit, vna virtus facit, sed ¹³ de consilij
sententiâ: quod autem ab omnibus virtutibus comprobatur, etiam si ab vnâ fieri vide-
tur, optabile est. Quid? tu existimas ea tantum optabilia esse, quæ per voluptatem & C
otium veniunt? quæ excipiuntur ¹⁴ foribus ornatis? Sunt quædam tristes voluptates,
sunt quædam vota, quæ non gratulantium cœtu, sed adorantium venerantiumque cele-
brantur. Ita tu non putas Regulum optasse, vt ad Pœnos perueniret? Indue magni vi-
ri animum, & ab opinionibus vulgi secede paullisper: cape quantam debes virtutis pul-
cherrimæ ac magnificentissimæ speciem, quæ nobis non fertis, sed sudore & sanguine
colenda est. Adspice M. Catonem, sacro illi pectori purissimas manus admouentem,
& vulnera parum demissa laxantem. Virum illi tandem dicturus es, ¹⁵ *Vellem quæ vel-
les, & Molestè fero?* an, ¹⁶ *Feliciter, quod agis?* Hoc loco mihi Demetrius noster occurrit,
qui vitam securam, & sine vllis fortunæ incurfionibus *mare mortuum* vocat. Nihil habere
ad quod exciteris, ad quod te concites, cuius denunciatione & incurfu firmitatem animi
tui tentes: sed in orio inconcusso iacere, non est tranquillitas, ¹⁷ malacia est. Attalus
Stoicus

8. REGVLI ARCA.] *In quâ clavis confixus stetit.*
De Pronid. cap. III.

9. CONCEPTIS SOLLENNIBVS.] *Formula enim deuouendi erat, Pontifice præcunte, quæ est in Livij libro VIII.*

10. AC IAM FAMILIARIBVS.] *Non ignotis: si enimque velus propriis huic familia, quia pater usurpauerat.*

11. VT LITARET.] *Non sacrificaret se tantum, sed Deos propitiaret. Movi certus, sed ex salute publi-
câ mori optans. Nonius Marcellus: Sacrificare, est veniam petere: litare est propitiare, & votum impetrare.*

12. OMNIBVS VIRTVTIBVS VTIIVR.] *Nam Stoico scito, nexæ ea inter se sunt. Vide me Mannduct.*
III. Dissert. XV.

13. DE CONSILII SENTENTIA.] *Ex forensi D
formulâ. Nam Prætor aut Quæstor pronunciat, de
consilij sententiâ.*

14. FORIBVS ORNATIS.] *Quæ in re lætâ, lau-
ru & lucernis solent obduci. Multa olim super hoc ri-
tu ego I. Elector. cap. III.*

15. VELLE M QVÆ VELLE.] *Ita in Plauto,
Velim vt velles Trianio: in consolatione, & cum af-
fectu magis, quàm effectu.*

16. FELICITER QVOD AGIS.] *Formula ap-
probandi, & in re lætâ gratandi. Suetonius Claudij
cap. VII. Domitiani XIII.*

17. MALACIA EST.] *Quæ in mari dicitur, cum
flat sine ventis & ferè motu. Alludit autem ad molli-
tatem obiter, & languorem animi effeminati.*

18. MOLLE

A Stoicus dicere solebat: *Malo me fortuna in castris suis, quam in deliciis habeat.* torqueor, sed fortiter: bene est. occidit, sed fortiter: bene est. Audi Epicurum, dicit, *Et dulce est.* Ego tam honeste rei ac severae numquam¹⁸ molle nomen imponam. Vror, sed inuictus. Quid ni optabile sit, non quod vrit me ignis, sed quod non vincit: Nihil est virtute praecantius, nihil pulchrius: & bonum est, & optabile, quidquid ex huius geritur imperio.

EPIST. LXVIII.

SVADET otium, sed cum Philosophia iunctum. Idipsum non iactandum esse. Et in eo de se, apud se, agendum: id est, ut in vitia inquiramus, emendemus. Denique hoc otium, super aliorum negotia esse: quod magna reip. seruit.

CONSILIO tuo accedo: abscondete in otio, sed & otium tuum absconde. Hoc te facturum, Stoicorum¹ etiam si non precepto, at exemplo licet scias: sed ex precepto quoque facies: id tibi, cum voles, approbabo.² Nec ad omnem Remp. mittimus,³ nec semper,⁴ nec sine villo fine. Praeterea, cum sapienti⁵ Remp. ipso dignam dedimus, id est, mundum: non est extra Remp. etiam si fecerit. imo foras relicto vno angulo, in maiora atque ampliora transit, & caelo impositus, intelligit⁶ cum sellam aut tribunal ascenderit,⁷ quam humili loco sederit. Depono hoc apud te: numquam plus agere sapientem, quam cum in conspectum eius diuina atque humana venerunt. Nunc ad illud reuertor, quod suadere tibi ceperam, ut otium tuum ignotum sit. Non est⁸ quod inscribas tibi philosophiam. atque etiam aliud proposito tuo nomen impone: valetudinem, & imbecillitatem vocato, & desidiam. Gloriari otio, iners ambitio est. Animalia quaedam, ne inueniri possint, vestigia sua circa cubile ipsum confundunt: idem tibi faciendum est. alioqui non decrunt qui persequantur. Multi aperta transeunt, condita & obstrusa rimantur. furem signata sollicitant. vile videtur, quidquid patet: aperta⁹ effractarius preterit. Hos mores habet populus, hos in viciatissimus quisque: in secreta irrumperere cupit. Optimum itaque est, non iactare otium suum. iactandi autem genus est, nimis latere, & a conspectu hominum secedere. Ille Tarentum se abdidit, ille Neapoli inclusus est: ille multis annis non transit domus suae limen. Conuocat turbam, quisquis otio suo aliquam fabulam imposuit. Cum feceris, non est agendum hoc, ut de ho-

18. MOLLE NOMEN.] *Ut est illud Dulce Epicuri.*

EPIST. LXVIII. I. ETIAMS I NON PRAECEPTO.] *Ita De Vit. beat. cap. XXVIII. Non quod miserint me illi, sed quod duxerint, ibo: in hac ipsa r.*

2. NEC AD OMNEM REMP.] *De Vit. beat. D cap. vii. Negant nostri ad quamlibet remp. accessurum sapientem.*

3. NEC SEMPER.] *Nec omni tempore, & ut non aliud agat.*

4. NEC SINE VILLO FINE.] *Pausa & quies in senectute esto. Cum diu reip. id est aliis, etiam tibi vaces.*

5. REMP. IPSO DIGNAM.] *Totum hoc argumentum ex professo tractauit libello, qui cum Vita Beata coniuit, & cum ea legitur. Vide cap. XXI. XXX. & sequentia.*

6. CVM SELLAM.] *Curulem, in Magistratu.*

7. QVAM HUMILI LOCO.] *Respectu curae, quae caelo & mundo impendit. Muretus opportune profert Themistij in hanc rem Epigrammaton:*

Αντιος ἀδερῆς ὑπερήδρος, εἰς τὸ δὸν ἠλθες
Αντιος ἀργυρεῖς. ἀλγος ἀπειροσίου.
Ἦδον κατὰ κρείσσων ἀναβῆδες ἐξ ἑνὸς χεῖρον,
Διὸρ ἀναβῆδες κατὰ τὸν γὰρ αἰὼν κατέβης.

Quod subitū verimus:

Herea in sella positum te cura subiuit

Sellae argentatae. pro pudor & macula!

Maior eras, humilis, minor es nunc, sublimatus.

Descende; ut possis scendere nunc iterum.

Sese alloquitur Themistius, à Iuliano Casare ad Consulatum euectus, & à Sapientiae studio abactus.

8. QVOD INSCRIBAS TIBI PHILOSOPHIAM.] *Non debet, modestè & sine ostentatione tractanda esse. Ideò Socrates olim Antistheni, qui pallium tritum & scissum obuertebat, atque ostendebat: Οὐδὲ σὺ, ἔφη, δὴ τὰ τριβῶντος τὴν κερὸν ὄζειαν: Video, inquit, per pallium tuam vanitatem. Adde similis argumenti in epist. v. & XI. & XVIII. & CIII.*

9. EFFRACTARIVS.] *Qui obserata frangunt & referant. Sidonius Effractorem vocat: Scrinia tua manus effractorum arguta populabitur. Isidorus: Apertularius, effractor. Illud, quia opera aperit. Glossa: Apertularius, ἑρπασανούριος.*

10. CAVS-

* Nam rbe
rehebatur
in carpento
argenteo.